

Verifiointi ja validointi

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 170

Verifiointi ja validointi (V & V)

- V&V:n tavoitteena on varmistaa, että
  - Ohjelmisto vastaa määrittämiä (verifiointi)
  - Ohjelmisto täyttää käyttäjän odotukset (validointi)
- V&V:ta tehdään koko ohjelmistoprosessin elinkaaren ajan
- Ohjelmiston
  - ei tarvitse olla virheetön (eikä se myöskään yleensä ole sitä)
  - täytyy olla tarkoitettuun käyttöön "riittävän hyvä"
  - mitä on "riittävän hyvä", riippuu käyttöympäristöstä

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 171

V & V: vaikuttavia tekijöitä

- V & V: järjestelmän sopivuus tarkoitukseensa:
  1. Kuinka **kriittinen** ohjelmisto on?
  2. Millaiset **odotukset käyttäjillä** on ohjelmiston suhteen?
  3. **Kilpailutilanne**: kuinka nopeasti tuote pitää saada markkinoille?

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 172

Verifiointin ja validoinnin ero

- **Verifiointin** varmistetaan, että ohjelmisto vastaa määrittämiään:
"Are we building the product right?"
- **Validoinnin** varmistetaan, että ohjelmisto täyttää asiakkaan sille asettamat odotukset:
"Are we building the right product?"

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 173

Tekniikat: tarkastukset

- V&V:ssa käytetään enimmäkseen kahta tekniikkaa: *tarkastuksia ja testausta*
- Tarkastuksissa (software inspections) isompi tai pienempi joukko ihmisiä analysoi ja tarkastaa järjestelmäkuvauksia muodollisessa tarkastustilaisuudessa
- Staattinen tekniikka: ei vaadi suorituskelpoista ohjelmaa
- Soveltuu käytettäväksi laaja-alaisesti esim. vaatimuskirjoituksen, suunnittelukaavioiden tai ohjelmakoodin verifiointiin ja validointiin

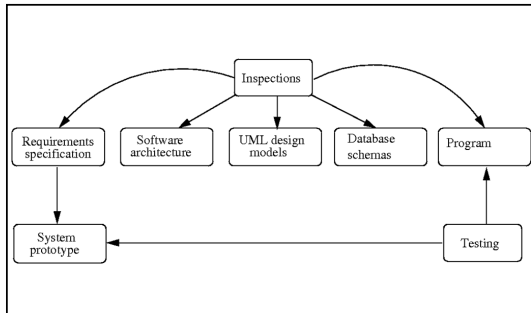
© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 174

Tekniikat: testaus

- Testauksessa (software testing) ohjelmistoa tai sen osaa suoritetaan tietyillä testitiedoilla
- Tuloksia analysoidaan ja ohjelmiston suoritusta seuraamalla selvitetään, että toiminta on odotettua
- Dynaaminen tekniikka: tarvitaan suorituskelpoinen ohjelma
- Sekä tarkastuksia että testausta tarvitaan V&V:ssa: ne paljastavat eri tyyppisiä virheitä
- Mitä kriittisempi järjestelmä sitä enemmän tyyppisesti painopiste syytä olla tarkastuksissa

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 175

Tarkastukset ja testaus

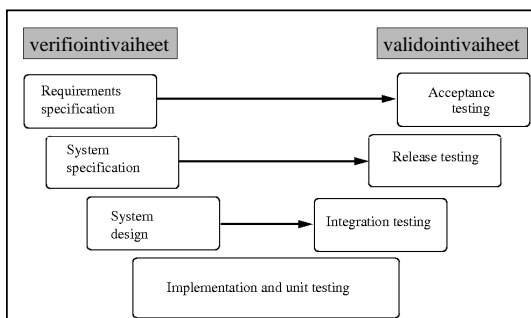
© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 176

V-prosessimalli

- V-malli on vesiputousmallin laajennos
- V-malli kuvaa V&V-työvaiheen suhteen muihin prosessin työvaiheisiin
- V&V-työvaihe mukana koko prosessin ajan
- Tarkastuksia voidaan pitää missä tahansa työvaiheessa tai niiden välillä

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 177

V-prosessimalli

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 178

Tarkastukset

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 179

Tarkastus

- Muodollinen kokous, jossa tarkastetaan jonkin projektin tuotos
  - puutteiden (vajaa määrittäminen, puuttuva toiminta) ja virheiden (väärin tehty määrittäminen, ei-toivottu toiminta) etsintä
- Tarkastus on *katselmointitekniikka* (review technique)
  - Katselmoinnissa yksi tai useampi henkilö etsii toisen tuotoksesta puutteita ja virheitä.
- Tehdään kaikissa prosessin työvaiheissa
- Mikä tahansa dokumentti voidaan validoida tarkastuksella
- Mitä aiemmin puute/virhe löydetään, sitä helpompi se on korjata.

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 180

Tarkastusten luonne

- Tarkastus on muodollinen tilaisuus, johon osallistuu 3-6 henkilöä
  - Tilaisuudella on tarkka aikataulu, enintään 2 h
  - Osallistujat edustavat eri sidosryhmiä asiakkaasta projektiryhmän jäseniin
- Tarkastuksessa keskitytään yksinomaan löytämään puutteita ja virheitä
- Tarkastukseen osallistujat eivät keskustele löydettyistä puutteista: sihteeri kirjaa ne ylös ja siirrytään eteenpäin
- Osallistujat valmistautuvat etukäteen tilaisuuteen tutustumalla tarkastettavaan dokumenttiin (noin 2 h)

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 181

Tarkastukseen osallistujat

- Osallistujien roolit:
  - Puheenjohtaja (moderator): vastaa tarkastuksen aikataulusta ja ohjelmasta
  - Sihteeri (scribe): kirjaa ylös esiin tulleet asiat
  - Alustaja (reader): kuvaa esitettävän asian
  - Kirjoittaja (author/owner): edustaa dokumentin tekijöitä
  - Tarkastaja (inspector): etsii dokumentista puutteita ja virheitä (kaikkien rooli)

Ennen tarkastusta

- Ennen tarkastustapahtumaa:
  - kaikki tarkastuksessa tarvittavat dokumentit ovat saatavilla,
  - osallistujilla on ollut aikaa tutustua dokumentteihin (valmistautuminen noin 2h),
  - osallistujat ovat saaneet tarkistuslistat yleisimmistä puutteista ja virheistä, ja
  - tarkastettava dokumentti on sellaisella tasolla, että siinä ei ole ilmeisiä virheitä

Tarkastuksen päätös

- Tarkastuksen lopuksi ryhmä äänestää tuotoksen hyväksymisestä:
  - Hyväksytään sellaisenaan: ei muutoksia.
  - Hyväksytään muutoksin: löydetty puutteet ja virheet on korjattava, mutta tuotoksesta ei tarvita enää uutta tarkastusta.
  - Hylätään: löydetty puutteet ja virheet on korjattava. Korjauksen jälkeen tuotoksesta käydään läpi uusi tarkastus.

Tarkastusten kultaiset säännöt

1. Arvioidaan tuotetta, ei tekijää
2. Suunnitellaan aikataulu ja pidetään siitä kiinni
3. Ei väittelyä
4. Ei ratkota löydettyjä ongelmia
5. Rajoitetaan osallistujien määrä 3-6 henkeen
6. Valmistaudutaan huolellisesti tarkastukseen
7. Käytetään tarkistuslistoja sekä valmistautuessa että tarkastuksessa
8. Varataan riittävästi aikaa ja resursseja
9. Koulutetaan osallistujat
  - Pidetään tarkastuksessa kännykät kiinni!

Testaus

- Eri tarkoituksiin tarvitaan erilaisia testausstrategioita
- Testauksen tavoitteena voi olla
  1. Osoittaa sekä asiakkaille että projektille, että ohjelmisto täyttää sille asetetut vaatimukset
  2. Löytää ohjelmistosta puutteita ja virheitä, joiden takia ohjelmisto ei toimi, toimii väärin tai ei vastaa sille asetettuja määrittelyjä

Testaus

- Eri tarkoituksiin tarvitaan erilaisia testausstrategioita
- Testauksen tavoitteena voi olla
  1. Osoittaa sekä asiakkaille että projektille, että ohjelmisto täyttää sille asetetut vaatimukset
  2. Löytää ohjelmistosta puutteita ja virheitä, joiden takia ohjelmisto ei toimi, toimii väärin tai ei vastaa sille asetettuja määrittelyjä

- **Tapaus 1 Validointitestausta**
  - Testitapaukset jotka vastaavat järjestelmän oletettua todellista käyttöä
  - Hyvä testitapaus näyttää järjestelmän toimivan toivotulla tavalla
- **Tapaus 2 Vikatestaus**
  - Testitapaukset pyrkivät paljastamaan virheitä, eivät välttämättä heijastele järjestelmän oletettua normaalia käyttöä
  - Hyvä testitapaus paljastaa virheitä ja johtaa ohjelmiston laadun paranemiseen

Täydellinen testaus mahdotonta

- Täydellinen testaus, jossa ohjelma testataan kaikilla mahdollisilla syötteillä, syötekombinaatioilla ja ajoituksilla, ei ole käytännössä mahdollista
  - Jo hyvin yksinkertaisilla ohjelmilla kaikkien testitapausten suoritus veisi vuosia
- Tämän johdosta testauksessa valitaan osajoukko kaikista mahdollisista testitapauksista

Testauksen piirteitä

- Testauksen suunnittelu kannattaa tehdä V-mallin mukaisesti rinnan kehitystyön kanssa
- Valmistelu on testiympäristön suunnittelua, ohjelmointia ja tietojen keruuta
- Suoritus pitää automatisoida aina kun mahdollista, jotta testit voidaan suorittaa helposti uudelleen

Musta laatikko

- Musta laatikko (black box) –testaus
  - Ulkoinen näkökulma järjestelmään
  - Ei tietoa testattavan järjestelmän osan sisäiseen rakenteeseen
  - Testin suunnittelija valitsee sopivat syötteet ja määrittää oikean tuloksen
  - Käyttökelpoinen kaikissa testauksen vaiheissa

Valkoinen laatikko

- Valkoinen laatikko –testaus
  - White box testing, glass box testing
  - Testitapaukset suunnitellaan koodin sisäisen rakenteen tuntemuksen pohjalta
  - Eri suorituspolkujen tunnistaminen ja kunkin suorituspolun testaaminen
  - Virheen paikantaminen
  - Käytetään varsinkin yksikkötestauksessa

Oraakkeli

- "Oikean" tuloksen määrittäminen välttämätöntä testauksessa
- Ei ole aina itsestään selvää, mikä olisi asetettava oikean suorituksen kriteeriksi
- Automatisoitu testaus: millä perusteella voidaan sanoa, että testi todella testaa sitä mitä sen pitäisi testata?
- *Oraakkeli* (oracle) on mekanismi, jonka perusteella määritellään onko suoritus oikea

Yksikkö- ja komponenttitestaus

- *Yksikkö- ja komponenttitestaus* tehdään ennen *järjestelmätestausta* (johon kuuluvat *integroitustestaus* ja *julkistustestaus*)
- Yksikkö ja komponenttitestaus kuuluvat pääosin ohjelmiston kehittäjille (projektiryhmälle)
- **Yksikkötestaus** (unit testing)
  - Yksittäisten olioiden ja metodien toiminnan oikeellisuuden varmistaminen
  - Yksikkötestaus ja koodaus ovat sidoksissa: koodatessa tehdään myös yksikkötestejä

• Komponenttitestaus

- Komponentin toteuttavat oliot integroidaan ja testataan jakamattomana kokonaisuutena
- Olioiden ja komponenttien palvelut määritellään rajapintojen kautta
- *Rajapintatestaus*: etsitään virheitä, jotka johtuvat rajapintojen virheistä tai vääristä rajapintojen oletuksista

Interface testing guidelines (Sommerville 2010)

- Design tests so that parameters to a called procedure are at the extreme ends of their ranges.
- Always test pointer parameters with null pointers.
- Design tests which cause the component to fail.
- Use stress testing in message passing systems.
- In shared memory systems, vary the order in which components are activated.

Integroitustestaus

- Integroitustestauksessa testataan valmiiden yksittäin toimivien komponenttien **yhteistyö** osajärjestelmässä
- Virheiden paikantamisen kannalta on tärkeää tehdä integrointi inkrementaalisesti
  - kuhunkin osajärjestelmään liitetään komponentteja yksi kerrallaan ja testataan komponenttien yhteistyö
- Black box ja white box –strategiat käyttökelpoisia
- Integroitua voidaan tehdä
  - ylhäältä alas (top-down), jolloin aloitetaan kokoaminen järjestelmän kokonaisuutta ohjaavista osista
  - alhaalta ylös (bottom-up), jolloin aletaan kokoamaan suoritettavia osia

Julkistustestaus

- Kehittäjätiimin ulkopuolella käytettäväksi tarkoitettun järjestelmäversion testaus (Sommervillellä erikseen 'julkistustestaus', *release testing*, ja käyttäjien tekemä 'hyväksymistestaus' *acceptance testing*)
- Testauksen tulee osoittaa, että järjestelmä on riittävän hyvä käytettäväksi:
  - täyttää sille asetetut vaatimukset toiminnallisuuden, suorituskyvyn ja luotettavuuden suhteen
- Yleensä black box –testaus
- Testit johdetaan järjestelmäkuvauksista
- Erillinen testaustiimi, testaajilla ei tietoa toteutuksesta

Julkistus- ja järjestelmättestaus

- Julkistustestaus on järjestelmättestauksen osa
- Kehittäjätiimistä erillisen tiimin pitäisi toteuttaa julkistustestaus
  - black box -asetelma
- Kehittäjätiimin tekemän järjestelmättestauksen painopiste virheiden ja puutteiden etsimisessä (vikatestauksessa)
- Julkistustestauksen päämääränä varmistaa järjestelmän soveltuvuus käyttäjätiimin ulkopuoliseen käyttöön (painopiste validointitestauksessa)

Regressiotestaus

- Regressiotestauksella varmistetaan, etteivät järjestelmään tehdyt muutokset ole "rikkoneet" aiemmin toimivaa koodia
- Manuaalisessa testausprosessia regressiotestaus on kallista
- Automatisoidussa testauksessa suoraviivaista: jokaisen muutoksen jälkeen kaikki testit ajetaan uudestaan
- Muutos hyväksytään vasta kaikkien testien läpimenon jälkeen

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

200

Suorituskykytestaus

- Integrointitestauksen jälkeen osana julkistustestausta testataan järjestelmän kriittisiä ei-toiminnallisia ominaisuuksia
  - suorituskyyä
  - luotettavuutta ja vikasetoisuutta
  - turvallisuutta
- Usein sarja testejä, joissa järjestelmän kuormaa asteittain kasvatetaan
- *Rasitustestauksessa* (stress testing) ohjelma vietään ääri rajoille ja vielä niiden ylikin

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

201

Käyttäjätestaus

- Käyttäjät testaavat järjestelmää
- Oleellinen osa testausta, vaikka huolellinen järjestelmä- ja julkistustestaus olisikin jo toteutettu
  - Käyttäjien työskentely-ympäristöön liittyvät tekijät, joita ei voida toistaa testausympäristössä
  - Käytettävyys, luotettavuus, suorituskyyä

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

202

Käyttäjätestauksen tyyppejä

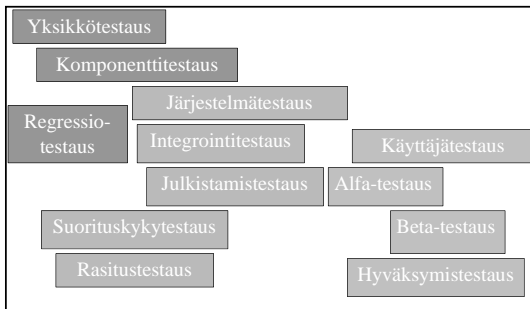
- Alfa-testaus
  - Käyttäjät testaavat yhdessä kehittäjiin kanssa
- Beta-testaus
  - Ohjelmistosta julkistetaan versio käyttäjille itsenäisesti kokeiltavaksi
- *Hyväksymistestaus*
  - Käyttäjät testaavat järjestelmää käyttöympäristössä, arvioidaan voidaanko järjestelmä hyväksyä käyttöön

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

203

Testauskäsitteiden yhteyksiä

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

204

Testivetoinen ohjelmistokehitys

- Testaus ja toteutus tiukasti liittyneinä toisiinsa
- Mahdollisimman pitkälle automatisoitu testaus
- Yksikkötestien kirjoittaminen ennen testattavien yksikköjen toteutusta
- Inkrementaalisuus: testipatteristo kasvaa toteutuksen myötä (regressiotestaus)
- Refaktoroinnin (XP) yhteydessä yksikkötestit aina läpäistävä
- Kaksiarvoisuus: testi joko läpäistään tai ei (pass or fail) ei manuaalista testitulosten analysointia

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

205

Esimerkki: testin kirjoittaminen ennen toteutusta

```
public class MoneyTest extends TestCase {  
  
    public void testSimpleAdd() {  
        Money m1 = new Money(12, "euro");  
        Money m2 = new Money(14, "euro");  
        Money expected = new Money(26, "euro");  
        Money result = m1.add(m2);  
        assertEquals(expected, result);  
    }  
}
```

Lähde: Craig Larman: Agile & Iterative Development. A Manager's Guide.

Testivetoinen ohjelmistokehitys

- Hyväksymistestit suunnitellaan asiakkaan kanssa, ei erillistä hyväksymistestausprosessia
- Hyväksymistestit liittyvät käyttäjäkertomuksiin
- Hyväksymistestit määrittävät sen mitä järjestelmän hyväksymiselle tarkoitetaan Vaatimusten ja testauksen läheinen yhteys
- Testivetoisen ohjelmistokehityksen periaatteita voidaan yhdistää myös suunnittelukeskeiseen ohjelmistokehitykseen

Testivetoinen kehitys: testaus+toteutus

1. Lisätoiminnallisuuden määrittäminen
  - Pitää olla pieni ja toteutettavissa muutamalla koodirivillä
2. Automatisoidun testin määrittäminen ja kirjoittaminen uudelle toiminnallisuudelle
3. Testin ajaminen yhdessä kaikkien muiden testien kanssa
  - Ennen kuin uutta toiminnallisuutta on koodattu, testi ei saa mennä läpi
4. Uuden toiminnallisuuden toteuttaminen ja testin ajaminen
5. Kun kaikki testit läpäisty, siirrytään toteuttamaan seuraavaa toiminnallisuutta

Etuja

- Testaus ei jää tekemättä!
- Testaus tukee suunnittelua: testattavan yksikön toiminta käydään läpi huolellisesti ennen toteutusta
- Toteutus ei vaikuta testaukseen (sekä etu että haitta)
- Kaikelle koodille on vähintään yksi testi
- Testit toimivat dokumentaationa siitä, mitä järjestelmän (osien) pitäisi tehdä
- Virheenjäljittämisen yksinkertaistuminen
- "Semi-enjoyable way to do testing"

-Craig Larman, Agile & Iterative Development

Haittoja

- Millaisia huonoja puolia testivetoisessa ohjelmistokehityksessä on?

Ohjelmiston evoluutio

- Ohjelmiston käyttöönoton jälkeen se on vasta elinkaarensa alussa
- Syntyy **muutospaineita**, koska
  - ohjelmistolle asetetaan uusia vaatimuksia
  - vanhat vaatimukset muuttuvat
  - ohjelmistosta löytyy virheitä
  - ohjelmisto täytyy saada toimimaan uudessa ympäristössäOhjelmiston evoluutio

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 212

Ohjelmiston ylläpito

- Prosessia, jossa ohjelmiston muutospaineita helpotetaan ohjelmistoa muokkaamalla, kutsutaan *ohjelmiston ylläpidoksi* (software maintenance)
- Noin 50-90% ohjelmistoon kuluvista resursseista tarvitaan ohjelmiston luovuttamisen jälkeen

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 213

Ohjelmiston ylläpito

- Ylläpito on yleinen termi prosessille, jonka avulla jo luovutettua ohjelmistoa muutetaan sen elinkaaren aikana
- Ylläpidosta on yleensä vastuussa erillinen ylläpitoryhmä
- Ylläpidossa tehdään yleensä kohtuullisen pieniä muutoksia
- Ohjelmiston arkkitehtuuri ei muutu. (Evoluutiossa se voi muuttua)

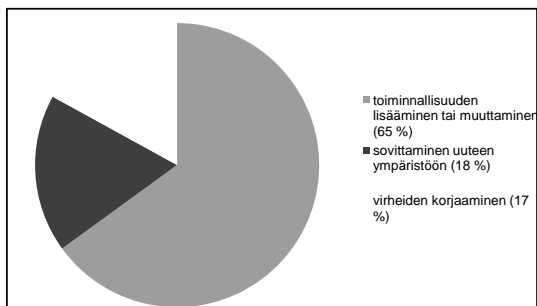
© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 214

Ylläpitotyypit

- Ylläpitoa on kolme eri tyyppiä:
  1. Ohjelmistovirheiden korjaus (korjaava ylläpito)
  2. Ohjelmiston sovitaminen uuteen ympäristöön (sovitettava ylläpito)
  3. Ohjelmiston toimintojen muokkaus tai uusien toimintojen lisäys (täydentävä ylläpito)
- Usein ohjelmiston muutos vaatii kaikkia kolmea ylläpitotyyppiä

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 215

Ylläpitotyyppien osuudet

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 216

Evoluutioprosessi

- Ohjelmiston evoluutioprosessi vaihtelee huomattavasti. Prosessiin vaikuttaa
  - ylläpidettävän tuotteen tyyppi,
  - kehitystyössä käytetty prosessi ja
  - ylläpitoon osallistuvien henkilöiden ammattitaito
- Evoluutioprosessi voi vaihdella täysin epämuodollisesta prosessista hyvin tarkasti ohjattuun prosessiin

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011 581259 Ohjelmistotuotanto 217

Evoluutioprosessin vaiheet

- Muutostarpeiden tunnistaminen
- Vaikutusanalyysi (impact analysis)
  - Selvitetään, miten paljon muutos vaikuttaa ohjelmiston rakenteeseen ja mitä sen toteutus tulisi maksamaan
- Julkaisusuunnittelu (release planning)
  - Päätetään, mitä muutoksia seuraavaan ohjelmistoversioon tehdään. Muutokset aiheuttavat jonkun kolmesta ylläpitotyypistä
- Päivityksen toteutus
- Version julkaisu (system release)

© Juha Taina, Marko
Salmenkivi ja Kjell
Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

218

Evoluutio- ja kehitystyöprosessit

- Evoluutioprosessi ei ala tyhjästä
  - Ensimmäisenä vaiheena on ymmärtää jatkokehittävän ohjelmiston rakenne ja tehdyt ratkaisut
  - Muutokset tulee tehdä sellaisiksi, että ne eivät riko olemassaolevia ratkaisuja.
- Vaihtoehtona on *ohjelmiston uudistaminen* (software re-engineering)

© Juha Taina, Marko
Salmenkivi ja Kjell
Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

219

Ketterät menetelmät ja evoluutio

- Inkrementaalisuus
Raja kehittämisen ja ylläpidon välillä ei yhtä selvä kuin perinteisessä ohjelmistokehityksessä
- Ylläpito jatkoa tiheille versioiden julkistamiselle
- Automatisoitu regressiotestaus: erityisen arvokasta kun järjestelmään tehdään muutoksia
- Muutosten ilmaiseminen uusina (tai päivitettyinä) käyttäjäkertomuksina

© Juha Taina, Marko
Salmenkivi ja Kjell
Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

220

- Ongelmia voi tulla, jos kehitystyö on tehty ketterillä menetelmillä, mutta ylläpidossa suunnittelukeskeinen lähestymistapa
  - Yksityiskohtaisen dokumentaation puute
- Ongelmia voi tulla jos kehitystyö on tehty suunnittelukeskeisesti, mutta ylläpito ketterillä menetelmillä
  - Automatisoidun testauksen kehittäminen

© Juha Taina, Marko
Salmenkivi ja Kjell
Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

221

Ohjelmiston uudistaminen

- Jos näyttää siltä, että ohjelmiston ylläpidon kustannukset alkavat kohota taivaisiin eikä silti voida taata laadukasta lopputulosta, voi olla aika uudistaa ohjelmisto.
- Ohjelmiston uudistamisessa osa ohjelmistosta toteutetaan ja dokumentoidaan uudestaan sellaiseksi, että sen ylläpito helpottuu

© Juha Taina, Marko
Salmenkivi ja Kjell
Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

222

Ohjelmistojen uudistaminen

- Ohjelmiston uudistamisessa ohjelmiston toiminnallisuus ei muutu
- Ainoastaan toiminnallisuuden toteuttavat ratkaisut muuttuvat
- Loppukäyttäjälle ohjelmisto näyttää ja (yleensä) tuntuu samalta
- Ohjelmisto saattaa myös tehostua uudistamisessa, jolloin ohjelmiston rajoitukset ja reunaehdot lievenevät. Sen sijaan rajoitukset ja reunaehdot eivät saa tiukentua

© Juha Taina, Marko
Salmenkivi ja Kjell
Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

223

Uudistamisen ja kehityksen ero

- Ohjelmiston uudistaminen eroaa kehityksestä siinä, että uudistettavasta ohjelmistosta tiedetään jo vaatimukset. Näin vaatimusmäärittely jää pois.
- Lisäksi vanhan järjestelmän suunnitelmasta voidaan käyttää osia, jolloin suunnittelu helpottuu.
  - Esimerkiksi ohjelmiston yleisarkkitehtuuri ei yleensä muutu uudistuksessa.

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

224

Perinnejärjestelmät

- *Perinnejärjestelmä* (legacy system) on vanhentunut ohjelmisto, jota käytetään edelleen, mutta jonka suunnittelusta ja toteutuksesta ei enää tiedetä juuri mitään.
- Perinnejärjestelmä on tavallaan mennyt yli elinkaarestaan. Järjestelmää käytetään vaihtelevista syistä kuitenkin edelleen.

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

225

Perinnejärjestelmän evoluutiostrategiat

- Jossain vaiheessa perinnejärjestelmää käyttävä yritys joutuu päättämään, mitä järjestelmälle tehdään:
  - Järjestelmä voidaan hylätä
  - Järjestelmälle voidaan antaa tekoehengitystä ylläpidon keinoin
  - Järjestelmä voidaan uudistaa
  - Järjestelmä voidaan korvata uudella vastaavalla järjestelmällä

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

226

Lehmanin lait

- Ohjelmiston evoluutio on muutoksen hallintaa. Työvaiheesta Lehman ja Belady kehittivät joukon lakeja, joita kutsutaan *Lehmanin laeiksi*
- Selittävät ohjelmiston muutospainetta ja niiden vaikutuksia ohjelmistoon ja sidosryhmiin
- Lakeja ei ole todistettu, joten ne ovat oikeastaan teoreemoja (otaksomia)

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

227

Lehmanin 1. laki

- Jatkuvan muutoksen laki:
  - Todellisessa käytössä olevan ohjelmiston täytyy joko muuttua tai ajan myötä menettää hyödyllisyyttä käyttöympäristössä
- Lain mukaan ohjelmiston evoluutiota ei voida välttää. Ohjelmistot tulevat aina tarvitsemaan muutoksia elinkaarensa aikana

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

228

Lehmanin 2. laki

- Kasvavan monimutkaisuuden laki:
  - Ohjelmistoa muutettaessa sen rakenne muuttuu entistä monimutkaisemmaksi (ja siten virhealttiimmaksi). Kehitys voidaan pysäyttää, mutta se vaatii resursseja.
- Laki on eräänlainen ohjelmiston entropian laki. Sen mukaan ajan myötä järjestelmän rakenne hajoaa, jos kehitykseen ei varauduta lisäresurssein

© Juha Taina, Marko Salmenkivi ja Kjell Lemström, 2006-2011

581259 Ohjelmistotuotanto

229

Lehmanin 3. laki

- Ison ohjelmiston evoluution laki:
  - Ohjelmiston evoluutio ohjaa itse itseään. Ohjelmiston koko, julkaisuaika, raportoitujen virheiden määrä pysyvät samassa suuruusluokassa koko ohjelmiston elinkaaren ajan.
- Tämä laki on *ylläpidon ajankäytön laki*. Sen mukaan isojen ohjelmien ylläpito määräytyy jo kehitysvaiheessa.

Lehmanin 4. laki

- Kehitystyöryhmän stabiilius:
  - Kehitystyön tehokkuus pysyy likimain vakiona ohjelmiston evoluutiovaiheen ajan.
- Lehmanin 4. lain mukaan ohjelmiston evoluutiota ei voida nopeuttaa.
- Yhdessä 3. ja 4. laki sanovat, että evoluutio on jokseenkin riippumaton hallinnan päätöksistä. Evoluutio on eräänlainen ohjelmistojen luonnonlaki.

Lehmanin 5. laki

- Säilytyksen laki:
  - Ohjelmiston elinkaaren aikana jokaisen uuden version esittelemät muutokset ovat likimain samansuuruiset verrattuna esittelytiheyteen.
- Lain mukaan isot muutokset ohjelmistoon synnyttävät paljon virheitä.
- Virheiden korjaamiseen menee aikaa; seuraava uusi versio tulee myöhemmin.

Lehmanin loput lait

- Viimeiset Lehmanin lait käsittelevät sitä, miten asiakkaat näkevät ohjelmiston evoluution. Ne voidaan tiivistää seuraavaan sanomaan:
  - mitä vähemmän ohjelmistoa ylläpidetään, sitä tyytymättömämmiksi ohjelmiston käyttäjät tulevat ajan kanssa.
- Lehmanin lait kuvaavat varsin hyvin *isojen räätälöityjen ohjelmistojen evoluutiota*.